

Ο ΜΑΓΚΑΛΟΣ

ΕΙΛΙΝΟ καλοκαιριάτικο. "Επαιζα με τὰ δέλφια μου στὸ περιβόλι, — θὰ ἤμουν ἑνδεκα-δώδεκα χρονῶν παιδί, — ὅταν ἀκούσθηκε 'στὸ δρόμο βοή και σούσουρο.

— "Ὁ τρελο-Κώστας θὰ βγῇκε! εἶπα ἑτοίμος νὰ τρέξω.

— Μπορεῖ κι' ὁ Φασουλῆς! εἶπε μ' ἐλπίδα ὁ ἀδελφός μου, ἑτοίμος νὰ κολουθήσῃ

— Μὴν ἔφυγε κανένα βῶδι; εἶπε ἡ ἀδελφή μου· σταθῇτε!..

Πραγματικῶς, μέσα εἰς τὴ μεγάλη βοή ξεχώριζαν καὶ γαυγίσματα σκυλιῶν καὶ φωνές τρόμου... Κ' ἐπειδὴ ὅταν ἔφυγε βῶδι ἀπὸ τὰ μακελλεῖα τοῦ "Αμμου ἢ ἀπὸ τὶς σκάλες τῆς Στράτας-Μαρίνας, ὅπου τὰ ξεφόρτωναν τὰ μωραῖτικα καϊκία, ὁ δρόμος δὲν ἦταν πολὺ ἀσφαλῆς, ἀντὶ νὰ τρέξουμε εἰς τὴν ξώπορτα, προτιμήσαμε νὰ νειδοῦμε εἰς τὸ σπίτι καὶ νὰ βγοῦμε εἰς τὰ παράθυρα τῆς σάλας.

Κι' εἶδαμε τὸ δρόμο μας ἀνάστατο, τὴ γειτονιά μας ὅλη εἰς τὸ πο-δάρι. "Ἄνδρες καὶ γυναῖκες, βιαστικοὶ καὶ περίεργοι, ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ κοντινὰ σοκάκια γιὰ νὰ ἰδοῦν. Οἱ ἄνθρωποι ἔδβαιναν ἀπὸ τὰ μαγα-ζειά, τὰ σπῖτια, τὶς ταβέρνες. "Ὅλα τὰ παράθυρα γεμάτα ἀπὸ ἐκ-στατικά κεφάλια κοριτσιῶν, ἢ γρη῏ς εἰς τὶς πόρτες, τὰ παιδάκια τῆς γειτονειᾶς εἰς τὴν ἄκρην τοῦ δρόμου, ἑτοίμα νὰ ξανατρυπώσουν.

— Τί εἶνε; τί εἶνε, γυιέ μου;

— Μὰ τί εἶνε, χριστιανοί;

Καὶ ἐρχόταν πέραθε, ἀπὸ τὸν "Αμμο. Μιὰ μεγάλη καὶ παράξενη πομπή. Μπροστὰ ἡ μαρίζα, τὰ μαγκόπαιδα, κουρελιασμένα καὶ βρώμικα, ποὺ χοροπηδοῦσαν καὶ κάθε τόσο κύτταζαν πίσω τους. "Ἐπειτα διάστημα ἀδειανό, καὶ ἔπειτα λαός, μαῦρο πλῆθος πυκνό, ποὺ ἔφραζε τὴ μπούκα τοῦ δρόμου κ' ἐφαίνόταν ἀτέλειωτο. Στὴ μέση τοῦ ἄδειου διαστήματος, πιὸ πολὺ κοντὰ εἰς τὰ παιδιὰ παρὰ εἰς τοὺς μεγάλους, ἓνας ἄνθρωπος, ὁ ἥρωας αὐτῆς τῆς πομπῆς. Μό-λις μπορέσαμε νὰ τὸν διακρίνωμε, καὶ πρὶν νὰ μάθωμε ἀκόμα ποιός ἦταν, μᾶς ἔπιασε κρύος φόβος. Βῶδι, ἀλήθεια, ἀν βλέπαμε νὰ φεύγῃ,

δὲ θὰ συγκινούμαστε τόσο. Τυλιγμένος σὲ μιὰν ἄσπρη κάπα μαλ-
 λιαρή, — καλοκαίρι καιρός, — μὲ καινούρια τσαρούχια, μὲ τριμμένο
 μαῦρο πανταλόνι, λιγνός, ψηλός ὥς ἐκεῖ — πάνω, χλωμός σὰ φάν-
 τασμα, μὲ δλόμαυρα γένεια καὶ μακρυά, σγουρά, φουντωτά μαλλιά,
 ποῦ χτένι δὲν θὰ γνώρισαν καὶ ποῦ μόλις τὰ σκέπαζε σὰ σκουφάκι
 ἓνα μαῦρο πανί, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος προχωροῦσε μὲ τὸ πιό παρά-
 ξενο βῆμα ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ. Τρελός μαζί καὶ μεθυ-
 σμένος δὲν θὰ περπατοῦσε ἔτσι ἀνάβολα. Θάλεγε πῶς τὰ τσαρούχια
 ἐκεῖνα — τὸ μόνο καινούργιο ποῦ εἶχεν ἀπάνω του, — γιὰ πρώτη
 φορά πατοῦσαν λιθόστρωτο δρόμου. Ἡ πῶς ὁ δρόμος ἦταν ἐδῶ
 κ' ἐκεῖ σπαρμένος μ' ἀναμμένα κάρβουνα, ποῦ ἐπρόσεχε νὰ μὴν τὰ
 πατήσῃ. Πήγαινε πότε ἀπὸ ὁδῶ, πότε ἀπὸ κεῖ. Μὲ τὴ μπάντα, ἔκανε
 ἀέρα, ὅπως ἀδέξιος κολυμβητὴς στὴ θάλασσα: Χόπ! χόπ!... Ἐγερνε
 καμμιὰ στιγμὴ καὶ σοῦ φαινόταν πῶς θὰ πέσῃ, μὰ πάλι μ' ἓνα κί-
 νημα τοῦ χερσιῶ, ποῦ ἔδωκε ἀπὸ τὴν κάπα, βρισκόταν ὀρθίος
 κι' ἀπότομα λοξοδρομοῦσε. Στοχάζομαι πῶς τὸ ἄδειανό ἐκεῖνο διά-
 στημα εἶχε μείνῃ δλόγυρά του ἐξ αἰτίας τοῦ ἀτάκτου του περπατή-
 ματος. Ἄθελα τοὺς ἔδιωχνεν ἀπὸ κοντά του τοὺς ἀνθρώπους, καὶ
 τὰ παιδιὰ ποῦ ἦταν στὶς ἄκρες, ὀπισθοχωροῦσαν περίφοβα πρὸς τὸν
 τοῖχο στὸ πέρασμά του, γιὰ νὰ μὴν πέσῃ ἀπάνω τους.

Δὲν ἔβγαζε μιλιὰ, δὲν ἔδλεπε κανένα καὶ τίποτα. Τὰ μάτια του,
 μικρά, μαῦρα, καὶ σὰ σθυστά, ἦταν προσηλωμένα στὸ κενό. Ἐφώ-
 ναζαν οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἔτρεχαν μπροστά νὰ τὸν ἴδουν κι' ἀλάλαζαν,
 μαζί μὲ τὰ σκυλιὰ, οἱ ἄλλοι ποῦ ἦταν ἀπὸ πίσω, μακρυά. Τὰ παιδιὰ
 ὁμῶς ποῦ προπορεύονταν καθὼς καὶ οἱ μεγάλοι ποῦ τὸν ἀκολου-
 θοῦσαν ἀμέσως, ἦταν σοβαροὶ καὶ σιωπηλοί. Αὐτὴ ἡ σιωπὴ, ἡ εὐλά-
 θεια μπορῶ νὰ πῶ, ἔδινε ἀκόμη πιό πολὺ μυστήριο στὸ πέρασμά
 του. Ἄν ἦταν τρελός ἢ μεθυσμένος, οἱ μάγκες θὰ τὸν ἐπείραζαν καὶ
 θὰ γελοῦσαν· ἂν ἦταν ληστής, φυγόδικος, κακοῦργος, οἱ παλληκα-
 ράδες ἐκεῖνοι τοῦ Ἄμμου θὰ τὸν ἐπιαναν. Τί ἦταν ἐπιτέλους ὁ ἄν-
 θρωπος αὐτός ποῦ φαινόταν ἀπ' ὅλα, καὶ τί ἐγύρευαν ἐκεῖνοι ποῦ
 τὸν ἀκολουθοῦσαν;

Ἐνα παιδί ἀπὸ πίσω κρατοῦσε ἓνα μπόγο μεγάλο ἀπὸ ροῦχα
 καὶ ξέθωρες κουδέρτες, δεμένο μὲ παληόσχοινο. Καὶ δίπλα στὸ
 παιδί, στὴν πρώτη γραμμὴ τῆς σοβαρῆς συνοδείας, εἶδα τὸ Γιάννη
 τὸ Μάγκαλο, τὸν καλὸ γείτονά μας, τὸ μακελλάρη, τὸν πατέρα τῆς
 συνομήλικής μου Μαρίας. Μιλοῦσε σιγὰ μὲ τοὺς διπλανούς του καὶ
 χειρονομοῦσε ζωηρά, δείχνοντας τὸν παράξενο ἄνθρωπο. Ἦταν
 φανερά συγκινημένος ὁ Γιάννης ὁ Μάγκαλος, ὁ πατέρας τῆς μικρῆς
 μου φιληνάδας. Τ' ὀλοστρόγγυλο κι' ὀλοκόκκινο πάντα πρόσωπό
 του μοῦ φάνηκε σὰν ξέθωρο· δὲν μπορούσα ὁμῶς νὰ ξεχωρίσω τί
 ἀπ' ὅλα ἔδειχνεν ἢ ὀψι του: χαρά, ἐκπληξί, ἀνησυχία, λύπη, θυμό,
 φόβος; ... Ὅλα ἐκεῖνη τὴν ὥρα μοῦ φαινόταν παράξενα κι' ἀνεξή-
 γητα. Κ' ἐπερίμενα νὰκούσω μιὰ λέξι, γιὰ νὰ τὰ ἐξηγήσω.

Ἐπιτέλους τὴν ἄκουσα! Ὁ ψηλός ἄνθρωπος μὲ τὴν κάπα εἶχε

περάση πιά κάτω από τὰ παράθυρά μας καὶ τὸν ἐδλέπαμε ἀπὸ πίσω, — οἱ ὧμοι τοῦ μου ἔκαναν ἐντύπωσι, σγκωμένοι κι' ὁ ἕνας ψηλότερ' ἀπὸ τὸν ἄλλο, — ὅταν ἦ Τασοῦ, ἡ ἀντικρυνή μας φάντρα μὲ τὰ μεγάλα μάτια ποῦ τὰ φοβούμεν, ὕψωσε τὴ φωνή κ' εἶπε καθαρά καὶ ξάστερα σὲ μὴν ἄλλη γειτόνισσα :

— Καλέ... δὲν εἶνε ὁ ἀδρεφός τοῦ Μάγκαλου, ὁ Κωσταντῆς ποῦ ἐσκότωσε τὸν Καλλιγέρο κ' ἔκαμε, μάτια μου, δεκαπέντε χρόνια φυλακή ;

— Μπᾶ ! μπᾶ ! ; ἔκαμε ἡ ἄλλη· καὶ σήμερα, γυιέ μου, φινίρισε ἡ κουντάνα του ¹ καὶ τὸν ἀφίσανε ;

— Ναῖσκε, λίμπερος ² !

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἡ πομπὴ ἔστρηψε ἀριστερᾶ, εἰς τὸν πρῶτο δρόμο ποῦ τὸν ἐλέγαμε εἰς τὴν γειτονειᾶ « καντοῦντι τοῦ Μάγκαλου », γιὰτι ἐκεῖ ἦταν τὸ μαγκαλέϊκο σπίτι. Ὅσοι χώρεσαν, πέρασαν πίσω ἀπὸ τὸν Κωσταντῆ καὶ τὸν ἀδελφὸ του. Οἱ ἄλλοι πυκνώθηκαν ἀπανωτοὶ ἐκεῖ εἰς τὴν μπουκά τοῦ δρομάκου, κι' ἐσπρώχουνταν, κι' ἐψήλωναν, γιὰ νὰ βλέπουν. Πῶς θὰ πατοῦσε τὸ κατῶφλι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ ὁ λίμπερος, ὕστερ' ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια φυλακή ; Δὲν εἶχε ἄδικο κι' ὁ κόσμος ποῦ εἶχε ὀρμήσῃ μὲ τόση περιέργεια πίσω ἀπὸ τὸ θέαμα ἐκεῖνο. Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἦταν κάτι ποῦ δὲν τὸ βλέπει κανεὶς καθεμέρα !.. Ἔτσι, ἀφοῦ ἴμαθαμε τί ἔτρεχε, ἀσφαλισμένοι πιά πῶς δὲν μᾶς φοβέριζε οὔτε βῆδι οὔτε λεοντάρι, κατεβήκαμε καὶ μεῖς στὸ δρόμο κ' ἐχωθήκαμε εἰς τὸ πλῆθος. Καὶ θὰ εἶχαμε τὸ κουράγιο, γλυστρώντας ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ πόδια τῶν μεγάλων, νὰ φθάσουμε ὡς τὸ μαγκαλέϊκο, ἂν ἡ μητέρα μας δὲν ἔστελνε τὸν ὑπηρέτη νὰ μᾶς περιμαζέψῃ.

Δὲν θυμοῦμαι ἂν τὴν ἱστορίαν τοῦ Κωσταντῆ τοῦ Μάγκαλου τὴν ἔμαθα ἀμέσως ἢ ἀργότερα. Θὰ σᾶς τὴν διηγηθῶ ὅπως τῶρα ὅπως τὴν ξέρω. Ἦταν καμμιά εἰκοσιπενταριά χρονῶν λεβέντης, μακελλάρης σὰν τὸν ἀδελφὸ του, καὶ ὅπως οἱ περισσότεροὶ ξακουθinoὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, φανατικὸς ῥιζοσπάστης καὶ Λομπαρδιανός. Ὁ Λομπάρδος, ὅς ὅλη του τὴν ἀκμή, ἡ λατρεία καὶ τὸ εἶδωλο τοῦ λαοῦ, ποῦ τὸν εἶχε δεῦτερο Θεό του καὶ τὸν τραγουδοῦσε :

— Ἐκεῖ ποῦ πᾶς, Λομπάρδε μου,
Δειβάδια νᾶνε ὀμπρός σου,
Βραγιές - βραγιές βασιλικὸς
Νὰ τρώῃ τᾶλόγό σου.

Νὰ χαμηλῶναν τὰ βουνὰ
Νᾶβλεπα τὴν Ἀθήνα,
Νᾶβλεπα τὸ Λομπάρδο μου
Ὅπου μιλάει εἰς τὸ βῆμα, —

ὁ Λομπάρδος αὐτὸς ὁ κοσμαγάπητος εἶχε κ' ἕναν ἐχθρό. Δηλαδή

¹ Φινίρισε ἢ κουντάνα του = ἔληξε ἡ ποινὴ του. — ² Λίμπερος = ἐλεύθερος.

είχε πολλοὺς ἐχθροὺς, γιατί τὸ ἀντίθετο κόμμα τῶν εὐγενῶν ἀπὸ τότε δὲν ἦταν τιποτένιο. Ἕνας ὅμως λογαριάζουνταν περισσότερο ἀπ' ὅλους: ὁ δικηγόρος καὶ δημοσιογράφος Καλλίγερος, ἓνα γερό μυαλό, μιὰ δυνατὴ κι' ἀφοδὴ πέννα. Ἐβγαζε δική του ἐφημερίδα καὶ κτυποῦσεν ἀμείλικτα τὸ Λομπάρδο καὶ τὸ κόμμα του. Εἶνε ἀλήθεια πῶς τὸν ἀντικτυποῦσαν κι' οἱ λομπαρδιανοί, πότε μὲ τὴν πέννα τοῦ ἴδιου τοῦ ἀρχηγοῦ, πότε μὲ τὴ μαγκούρα κανενὸς μπράδου, πότε καὶ μὲ τὰ δυό. Μὰ τὸ αὐτὶ τοῦ Καλλίγερου δὲν ἴδρωνε ἀπὸ τίποτα κι' ἐξακολουθοῦσε. Μιὰ Κυριακὴ βγῆκε ἡ ἐφημερίδα του μ' ἓνα φοβερό ἀρθρο, τὸ φοβερώτερο ἀπ' ὅλα. Ἡ πολὺ μεγάλες ἀλήθειες θὰ ἔλεγε, ἡ πολὺ μεγάλα ψέμματα, γιατί κι' ὁ ἴδιος ὁ Λομπάρδος πειράχθηκε βαθεῖα. Καὶ ὄχι μόνο πειράχθηκε — γιατί κι' ἄλλες φορές μπορεῖ νὰ τῷπαθε, — ἀλλὰ καὶ τῷδειξε. Οἱ ἀνθρωποὶ του τὸν εἶδαν ἐκείνη τὴν ἡμέραν σκυθρωπὸ καὶ τὸν ἀκουσαν νὰ προφέρῃ λόγια θυμωμένα. Κάποιος ἀπ' αὐτοὺς, ἀγανακτισμένος ἀληθινά, ἦ γιὰ νὰ πουλήσῃ δούλεψι, εἶπε στὸ σαλόνι:

— Σκότωμα ἤθελε ὁ ἄτιμος!

Δὲν τᾶκουσε αὐτὸ ὁ Λομπάρδος; ἦταν πάρα πολὺ συγχυσμένος γιὰ ν' ἀκούσῃ τί ἔλεγαν γύρω του; Κανεὶς δὲν τὸ ξέρει. Φαίνεται ὅμως πῶς δὲν εἶπε τίποτα. Οὔτε ναί, οὔτε ὄχι. Ἡ κι' ἂν εἶπε ἀργότερα τὰ συνεισισμένα του καθησυχαστικά, — γιατί πάντα ἔρριχνε λίγο νερό στὸ κρασί τῶν πιστῶν του, — ὁ Κωσταντῆς ὁ Μάγκalos δὲν ἐπρόφθασε νὰ τᾶκούσῃ. Γιατί αὐτὸς εἶχε βγῆ ἀπὸ τὸ σαλόνι ξεφρενιασμένος.

— Ποῦ πᾶς, μωρέ; τοῦ εἶπε στὸ διάδρομο ὁ φίλος του ὁ Κλαπάτσας, τὸ παλληκάρι τοῦ Ἄμμου.

— Ἄσε με, τὸ Χριστὸ του!.. βρυχήθηκε ὁ Κωσταντῆς. Καὶ βόλῃσε τὴ σκάλα σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσαν.

Ὁ φίλος του ὁ Κλαπάτσας τὸν ἀκολούθησε στὸ δρόμο...

Αὐτὰ ἔγιναν τὴν Κυριακὴ τὸ μεσημέρι. Τὴν ἴδια μέρα, ὁ Καλλίγερος βρέθηκε σκοτωμένος. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ἐνῶ ἐγύριζε σπίτι του ἀπὸ τὴ Λέσχῃ, τοῦ ἔρριξαν τρεῖς πιστολιές. Ἀναστατώθηκε ὅλ' ἡ Ζάκυνθο μ' αὐτὴ τὴ δολοφονία. Τόσο πολὺ, ὥστε κι' ἡ Ἀρχὴ ὑποχρεώθηκε νὰ κυνηγήσῃ τοὺς κακούργους μὲ ἀσυνείθιστο ζήλο καί, — σπανιώτατο γιὰ τὴν ἐποχὴ τῆς τρομοκρατίας, — νὰ τοὺς πιάσῃ. Ἦταν ὁ Κωσταντῆς ὁ Μάγκalos κι' ὁ φίλος του ὁ Κλαπάτσας. Τοὺς ἐμαρτύρησε μιὰ γυναῖκα ποῦ τοὺς εἶδε καὶ τοὺς ἐγνώρισε: τ' ὁμολόγησαν στὸ τέλος κι' οἱ ἴδιοι. Γρήγορα - γρήγορα τοὺς ἐδίκασαν καὶ τοὺς ἐστρήμωξαν γιὰ καλὰ: δεκαπέντε χρονάκια τὸν ἓνα, δέκα τὸν ἄλλο. Ὁ Λομπάρδος δὲ θέλησε νὰ κάμῃ τίποτα πρὸς χάρι τους κι' ἄφισε τὴ δικαιοσύνη ἀνεπηρέαστη, γιατί εἰπώθηκε ἀπὸ ἐχθροὺς πῶς αὐτὸς εἶχε βάλῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ σκοτώσουν τὸν Καλλίγερο. Ὁ Μάγκalos ὅμως, στὸ δικαστήριον, ἐδήλωσε καθαρὰ πῶς κανένας δὲν τὸν εἶχε βάλῃ, πῶς δὲν εἶχεν ἀκούσῃ παρὰ μόνο τὸ αἶσθημά του, πῶς «ἄφ' ἑαυτοῦ του» ἀποφάσισε νὰ «γίνῃ θυσία», πῶς τοῦ εἶχε κάμῃ φοβερὴ ἐντύπωσι ὅταν εἶδε τὸν Λομπάρδο, — τὸ Θεὸ του, —

θλιμμένο εξ αιτίας του Καλλίγερου και του ἄρθρου του, και πῶς αὐτός εἶχε παρασύρῃ και τὸ φίλο του Κλαπάτσα νὰ τὸν βοηθήσῃ στὸ ἐκδικητικὸ κακούργημα. Ἡ ἀπολογία αὐτῇ, καμωμένη μ' ὅλη τὴν εἰλικρίνεια ἐνὸς ἀνθρώπου ἀγνοοῦ κι' αἰσθηματικοῦ, ποῦ ἀπὸ μιὰ πίστι και ἀπὸ μιὰ ἰδέα ἐγείνει φονηᾶς, ἔτσι σὲ μιὰ κακὴ ὥρα, — ὅχι μόνο τὸν Λομπάρδο ἀπάλλαξε ἀπὸ τὴ φοβερὴ ὑποψία, ἀλλὰ και τὴ θέσι τοῦ ἰδιοῦ τοῦ Μάγκαλου ἀλάφρωσε, και μόνο γι' αὐτό, ὅχι ἀπὸ καμμιὰ πίσι τοῦ κομματάρχῃ, τὸ δικαστήριον τὸν ἐτιμώρησε μὲ σχετικὴ ἐπιείκεια.

Τὰ δεκαπέντε ὅμως χρονάκια τὰ πέρασε στὴ μαύρῃ φυλακῇ χωρὶς νὰ τοῦ χαρισθῇ οὔτε ἓμέρα. Καὶ ὅταν ἤλθεν ἡ τελευταία, και ἀφοῦ ὁ ἀδελφός του ὁ Γιάννης ἐπῆγε και τοῦ πλήρωσε ὅλα του τὰ ἔξοδα, τὸν ἀφισαν ἐλεύθερον, και τὸν εἶδαμε ἄξαφνα τὸ δειλινὸ ἐκεῖνο τὸ καλοκαιριάτικο, νὰ γυρίζῃ στὸ πατρικὸ του σπίτι, γιὰ νὰ ξαναρχίσῃ τὴν πρώτη του ζωὴ.

Τὴν πρώτη του ζωὴ... ἓνας λόγος εἶνε! Ἔτσι εὐκολὰ ξαναρχίζει ἓνας ἄνθρωπος, κλεισμένος σὲ μιὰ φυλακὴ ἀπὸ τὰ εἰκοσιπέντε του χρόνια ὡς τὰ σαράντα, τὴν πρώτη του ζωὴ; ... Κι' ὁ Κωσταντῆς ὁ Μάγκαλος εἶχε ξεσυνεθίσῃ ἀκόμη και τοῦ ἀνθρώπου τὴν περπατησιὰ. Δὲν τὸν εἶδαμε; Τρελὸς μαζί και μεθυσμένος, δὲν θὰ περπατοῦσε ἔτσι ἀνάδοχα!...

Ἀπὸ τὸ παράθυρον τῆς σοφίτας μας φαινόταν στὸ πλάγι ἓνα πισινὸ παραθυράκι τοῦ μαγκαλεῖκου, ποῦ ἔβλεπε στὴ μικρὴ τους αὐλή, φραγμένη μ' ἓνα ψηλὸ, παλῆν κι' ὀλόμυρον τοῖχον. Στὸ παραθυράκι αὐτὸ ξαναεἶδα τὸ Μάγκαλον, ὅστερ' ἀπὸ πέντ' - ἔξι μέρες. Ἦταν καθισμένος ἀπὸ μέσα, ἀκκουμποῦσε τὰ χέρια του στὸ γυρινὸ πεζοῦλι και κύτταζε κάπου, μπροστὰ του, μὲ προσήλωσε κι' ἐπιμονή. Ὅταν ἀντίκρισα ἄξαφνα τὸ ξεσκέπαστον ἐκεῖνο κεφάλιν, μὲ τὸ χλωμὸ πρόσωπον ποῦ ἐμίκραινε μέσ' ὅτ' αὐτὰ μαῦρα φουντωτὰ μαλλιά, τρόμαξα κι' ἀποτραβήχθηκα. Ἐπειτα ξαναπρόδαλα μὲ δειλία, κι' ἅμα βεβαιώθηκα πῶς δὲν ξεκάρφωνε τὸ βλέμμα του ἀπὸ ἓνα σημεῖον, πῆρα θάρρος νὰ τὸν παρατηρήσω.

Ὅσον τὸν ἐκύτταζα, τόσο κι' ἀποροῦσα...

Ἦμουν παιδί, μὰ ὅσον νὰ πῆζ, ἤξερα πάντα νὰ ξεχωρίσω κακούργημα ἀπὸ κακούργημα. Ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἐσκοτώσε μιὰ φορὰ ἀπὸ ἓνα αἶσθημα, χωρὶς συμφέρον και ἴσως χωρὶς κακία, δὲν ἦταν βέβαια γιὰ μένα ὁ «φοβερὸς κακούργος» κι' ὁ «αἰμοδόρος ληστής». Γιατὶ και χωρὶς νὰ ξέρω ἀκόμη τὴ λέξι, ἔκαμνα στὴν παιδικὴ μου συνείδησι τὴ διάκρισιν ἐνὸς ἐγκλήματος πολιτικοῦ ἀπὸ ἓνα κοινόν. Ὁ φονηᾶς ὅμως πάντα φονηᾶς ἦταν, και δὲν μπορούσε παρὰ νὰ μοῦ κάνῃ φρίκη. Ἐπειτα ἦταν ἡ κατακραυγὴ τοῦ κόσμου, ἡ ἀποστροφὴ και ἡ φρίκη τῆς γειτονείας, ὁ φόβος και ὁ τρόμος τῶν γυναικῶν και τῶν παιδιῶν. Εἶχ' ἀκούσῃ μιὰ γειτόνισσα νὰ λέῃ στὴ μητέρα μου:

— Τὸν κακούργον! τὸν ἰνφάμε!... ποῦ μουτζούρωσε τὸ τιμημένο

μαγκαλεύκο!.. Δέν τόν άφίνανε, κυρά μου, καλλίτερα νά ρέψη στá σίδερα, παρά τότε βγάλανε καί μᾶς τότε φέρανε ἐδῶ, νά μὴν ἔχουμε πιλιό σιγουράντσα¹ οὔτε στá σπίτια μας; Γιατί ποῖος τὸ ξέρει τί κακὸ θά σοφισθῇ πάλι νά κάμῃ!.. Ὁ Θεός, κυρά μου, νά μᾶς φυλάῃ ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους!

Ὁλ' αὐτὰ μ' ἐπηρέαζαν. Πάντα στὴ φαντασία μου ὁ λίμπερος ἐκεῖνος ἦταν κάποιος ποῦ δὲν ἔμοιαζε μὲ μᾶς. Πάντα κακὸς ἄνθρωπος ποῦ δὲ μποροῦσε κανεὶς παρά νά βλέπῃ τὴν κακία ζωγραφισμένη ἀκόμα καί στὸ πρόσωπό του. Γι' αὐτὸ ὅσο τὸν κύτταζα τόσο κι' ἀποροῦσα... Οὔτε ἶχνος αὐτῆς τῆς κακίας, τῆς ψυχικῆς ἀσχήμιας, δὲν φαινόταν στὸ πρόσωπο ἐκεῖνο τὸ χλωμό, τὸ κακοπαθιασμένο ἀπὸ τὴ φυλακὴ, μὲ τ' ἄκουρα μαλλιά καί γένηια. Στὰ χαρακτηριστικά του ἀπεναντίας, ἔστῃ γρυπὴ τοῦ μύτη, στὰ μάτια του προπάντων τὰ δλόμαυρα, μαυροστεφανωμένα καί ρεμβᾶ, ἀνακάλυπτα μιὰ παράξενη ὠμορφιά, θρησκευτικὴ μπορῶ νά πῶ, κάτι τὸ εὐγενικό, τὸ θλιμμένο, τὸ μαρτυρικό... Εἶνε πολὺ περίεργο, μὰ πρέπει νά τὸ πῶ. Στὴ γειτονικὴ μας ἐκκλησίᾳ, στὴ δεξιὰ θύρα τοῦ Ἱεροῦ ζωγραφισμένη, ἔδλεπα πάντα μιὰ εἰκόνα: τὴν ἀποκεφάλισι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Μοῦ ἔκαν' ἐντύπωσι τὸ κεφάλι τοῦ Προδρόμου, κομμένο ἔς ἓνα πιάτο, ποῦ τὸ κρατοῦσε ἓνας στρατιώτης. Ἦταν χλωμό, θλιμμένο καί τριχωτό. Αὐτὸ τὸ κεφάλι μοῦ θύμιζε ζωηρότατα ὁ Κωσταντῆς ὁ Μάγκalos, ὅπως τὸν ἔδλεπ' ἀκκουμπισμένο στὸ παραθυράκι του. Ἡ φαντασία μου τὸ ἔφραττε μὲ κάγγελα σιδερένια, ὅπως τὰ εἶχα ἰδῆ πολλές φορές στὰ παραθυράκια τῶν φυλακῶν. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καί στὸ σπίτι του, μοῦ φαινόταν ἀκόμα φυλακισμένος. Τὸν θεωροῦσα ἔστὸ μαρτύριο ποῦ θά ἐξάγνιζε ἔς αὐτὸ τὸν κόσμον τὸ κακούργημά του, καί μοῦ φαινόταν σὰν ἁμαρτωλὸς μεταννημένος. Χωρὶς νά τὸ καταλάβω, χωρὶς νά τὸ θέλω, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, ἄρχισα μέσα μου νά τὸν λυπᾶμαι, νά τὸν συμπονῶ.

Μιὰ στιγμὴ μόνο γύρισε κατὰ πᾶν μου τὰ μάτια του, ἀλλὰ δὲν μὲ εἶδε καθόλου. Ἐπειτα μπῆκε μέσα, δὲν ξαναφάνηκε, κ' ἐγὼ κατέβηκ' ἀπὸ τὴ σοφίτα... Τὴν ἄλλη ἡμέρα ἔμαθα πράγματα φοβερά. Ὁ Μάγκalos δὲν ἦταν καθόλου στὰ συγκαλά του. Τὴ νύκτα, λέει, ἔδλεπε φαντάσματα, σηκωνόταν ἄγριος καί τρομαγμένος ἀπὸ τὸ κρεβδάτι, ξυπνοῦσε τοὺς δικούς του, ἀναστάτλωνε τὴ γειτονειὰ κ' ἔκανε σὰν τρελός. Ἐπαράδερνε ἀπάνω - κάτω, ἔς ὅλο τὸ σπίτι, κ' ἐξεφώνιζε: «Πόλεμος! — Θά γένη!» Μὲ μιὰν ἄγρια φωνή, ποῦ ἔκανε τοὺς ἀνθρώπους νάνατριχιάζουν. Ἡ Παρασκευή, ἡ γυναῖκα τοῦ Γιάννη, τοῦ ἀδελφοῦ του, φοβήθηκε πῶς θά τοὺς πνίξῃ ὅλους καμμιὰν ὥρα, καί ἀπαίτησε ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς νά φύγουν ἀπ' τὸ σπίτι. Ὁ Γιάννης τῆς εἶπε νά κάμουν ὑπομονὴ λίγες ἡμέρες, γιατί ἦταν ἀκόμη ἀπὸ τὴ φυλακὴ, καί σιγὰ - σιγὰ, ἅμα συνείθιζε πάλι τὸ σπίτι καί τὴν ἐλευθερίαν, ἴσως ὁ ἄνθρωπος θά ἐκαλμάριζε. Ἀλλὰ ποῦ! Ὅσο πῆγαινε καί χειροτέρευε. Ἦταν ἀδύνατο πιά νά ζήσῃ κανεὶς

¹ Πιλιό — πλέον· σιγουράντσα — ἀσφάλεια.

μαζί του. Κ' ἐπειδὴ τὸ μισὸ σπίτι ἦταν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ δὲ μποροῦσε, οὔτε τὸν βαστοῦσε ἡ ψυχὴ του, νὰ τὸν διώξῃ, ὁ Γιάννης, ὕστερ' ἀπὸ πέντε ἡμερῶν βάσανα καὶ μάταιες ἐλπίδες, ἀναγκάστηκε νὰ πάρῃ τὴ γυναῖκά του καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ νὰ πάνε νὰ καθήσουν ἄλλοῦ. Ἔτσι ὁ μουρλὸς ἔμεινε μονάχος στὸ ἔρημο μαγκαλέτικο, ὅπου μποροῦσε νὰ κάνῃ τὰ δικά του καὶ νὰ ξεφωνίξῃ ὅλη νύκτα τὸ «Πόλεμος — θὰ γένῃ!», χωρὶς νὰ ἐνοχλῇ παρὰ τοὺς κοντινότερους γειτόνους.

Τὸ ἄκουσα μὲ πολλή μου λύπη, γιατί ὁ Γιάννης ὁ Μάγκαλος εἶχε, καθὼς εἶπα, καὶ μιὰ κορούλα τῆς ἡλικίας μου, ποῦ τὴν εἶχα φιληνάδα. Μαρία τὴν ἔλεγαν καὶ συχνὰ ἐρχότανε στὸ περιβόλι μας καὶ βαπτίζαμε τίς κοῦκλες τῆς ἀδελφῆς μου ἢ ἐχτίζαμε σπιτάκια μὲ λάσπη. Δὲν εὑρίσκα πιά εὐχαρίστησι 'ς αὐτὰ τὰ παιγνίδια, μοῦ ἄρесе ὅμως νὰ κάθουμαι κοντὰ 'ς τὴν ξανθοῦλα ἐκείνη, τὴν παχουλὴ καὶ κάτασπρη κι' ἀφράτη. Εἶχε καὶ μιὰ συρτὴ, χαδιάρικη φωνή, ποῦ ἀκόμη λές καὶ τὴν ἀκούω. Προπάντων ὅταν μοῦ ἔλεγε: «Χάρισέεεε μού το, καϊμέεεεε!» Κ' ἐγὼ τῆς τὸ χάριζα, ὅ,τι νὰ ἦταν, κι' ἡ ἀδελφή μου ἐζήλευε πολὺ... Ἔτσι τὴν ἔχασα τῇ μικρῇ μου φιληνάδα, κι' αὐτὸ ἐξ αἰτίας τοῦ μουρλοῦ. Νὰ σπουδαῖος λόγος γιὰ νὰ τὸν μισήσω κ' ἐγὼ, ὅπως τὸν μισοῦσε ὅλη ἡ γειτονειὰ!..

Μὰ ἔλα ποῦ δὲν μοῦλεγε τίποτα κακὸ τὸ πρόσωπό του! Τὸν ἔβλεπα συχνὰ ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς σοφίτας νὰ προβαίνει στὸ παραθυράκι του καὶ νὰ ρεμβάζῃ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο, καὶ κάθε φορὰ ποῦ πειθόμουν περισσότερο πῶς μοιάζει τ' Αἰ - Γιαννιοῦ, ἡ ἐμπιστοσύνη μου μεγάλωνε. Ἰσως ἤμουν τὸ μόνο παιδί στὴ γειτονειὰ ποῦ δὲ φοβότανε τὸν ἀγριάνθρωπο. Τόσο πολὺ, ποῦ μιὰ μέρα ἐτόλμησα καὶ νὰ τοῦ μιλήσω! Τοῦ ἔγνεφα μιὰ στιγμὴ, ποῦ μοῦ φάνηκε πῶς μὲ κύτταζε, καὶ τὸν εἶδα νὰ προσηλώνεται ἐπάνω μου μὲ περιέργεια μαζί καὶ μ' ἐκπληξι, ποῦ ἔδειχνε καὶ κάποια χαρά. Αὐτὸ μοῦδωσε θάρρος — εἶχα ἐκτεθῇ κηόλα πιά, — καὶ τοῦ φώναξα:

— Γειά σου, κύρ Κωσταντῇ! τί κάνεις; πῶς περνᾷς;

Μ' ἐκύτταξε ἀκόμη λίγο, καὶ μ' ἓνα μορφασμὸ ποῦ ἔμοιαζε μὲ ἀμυδρότατο χαμόγελο, μὲ ρώτησε:

— Ὁ Γληγοράκης εἶσαι τοῦ λόγου σου;

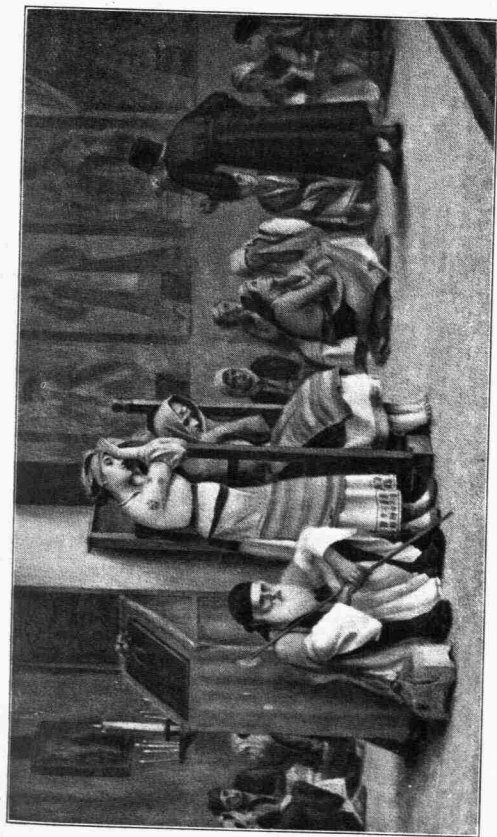
Μοῦ ἔκαμε μεγάλῃ ἐντύπωσι πῶς μποροῦσε νὰ ξέρῃ τὸνομά μου. Ὅταν γεννήθηνκα ἐγὼ, αὐτὸς ἦταν στὴ φυλακὴ!

— Ναί, τοῦ εἶπα· μὰ πῶς μὲ γνωρίζεις;

— Ἔ, καλὰ! μοῦ ἀποκρίθηκε, — καὶ τὸ χαμόγελό του δυνάμωσε· — τὸ ἀρχοντόπουλο νὰ μὴ γνωρίζω;...

Τὸ εἶχα ξεχάσῃ. Ἦμουν τὸ ἀρχοντόπουλο... τῆς γειτονειᾶς μου. Αὐτὸ μ' ἐκολάκεψε, ὅπως θὰ κολάκεψε καὶ τὸν Κωσταντῇ ὁ χαιρετισμὸς μου, καὶ μπορῶ νὰ πῶ πῶς ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἐκείνη γινήκαμε φίλοι.

— Καλέ, μὲ τὸ μουρλο - Μάγκαλο μιλοῦσες ἐσύ; μοῦ εἶπεν ἡ μητέρα μου, ὅταν κατέβην ἀπὸ τὴ σοφίτα. Σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ μὴν τὸ ξανακάνῃς!

ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΤΕΧΝΗΝ. ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ [Έργον Θ. 'Ράλλη].

— Γιατί;

— Για κείνο ποῦ σοῦ λέω ἐγώ! 'Οριστ' ἐκεῖ! Φιλίες τώρα!..
Νὰ μὴ τὸ ξανακάμῃς, τὰκοῦς;

Δὲν ἀντιμίλησα 'εἰς τὴ μητέρα μου, μὰ ὑποσχέθηκα εἰς τὸν ἑαυτό μου νὰ τὴν παρακούσω. Τίς ἀκόλουθεθες ὁμως ἡμέρες δὲν μπόρεσα νὰ πιτύχω τὸ Μάγκαλο εἰς τὸ παράθυρο τῆς αὐλῆς. Φαίνεται πὼς περνοῦσε τίς ὥρες του πότε κλεισμένος μέσα, πότε εἰς τὸ παράθυρο τοῦ δρόμου. Ἄκουσα μάλιστα νὰ λένε, πὼς μιὰ κυρία, νειόφυη, ποῦ περνοῦσε κατὰ τύχη μὲ τὸν ἄνδρα τῆς ἀπὸ τὸ στενὸ καντοῦνι, λίγο ἔλειψε νὰ λιγοθυμήσῃ, ὅταν εἶδε κρεμασμένο, λέει, ἀπὸ τὸ χαμηλὸ παράθυρο, τὸν ἀγριάνθρωπο μὲ τὰ μαλλιά. Ἐγέλασα μὲ τὸ ἐπεισόδιο, ἀλλὰ τὴν ἴδια νύκτα ἔλαβ' ἀφορμὴ νὰ φοδηθῶ κ' ἐγὼ λιγάκι τὸ μουρλό...

* * *

Εἶχα ξυπνήσῃ κοντὰ τὰ χαράγματα, καὶ εἰς τὴ νυκτερινὴ ἡσυχία, ἀπ' τὸ κρεββάτι μου, ἄκουσα κάτι παράξενες φωνές... Δὲν ἄργησα νὰ καταλάβω πὼς ἦταν ὁ Μάγκαλος, ποῦ εἶχε σηκωθῇ εἰς τὴν ἔξαψι τῆς τρέλλας του κ' ἐξεφώνιζε τὸ στερεότυπό του: «Πόλεμος! — Θὰ γένῃ!» Ἄκουγα καθαρὰ τὰ βήματά του ποῦ σουλατσάριζε. Κάθε τόσο οἱ ἄτακτοι κρότοι τοὺς ἔπαυαν κ' ἀντηχοῦσε ἡ ἑξέχον φωνή. Ἐπειτα ἡ φωνὴ ἔπαυε κ' ἄρχιζε πάλι τὸ αἰώνιο σουλάτσο. Τῇ φράσει του τὴν ἐπρόφερε σὲ δυὸ τόνους διαφορετικούς. Πρῶτα φώναζε ἄγρια, γοργὰ καὶ ξαφνικά, σὰν πρόσταγμα:

— Πόλεμος!!

Ἐπειτα σὲ λιγάκι, πιὸ ἥρεμα, μὲ φωνὴ βαθύτερη, χαμηλότερη:

— Θὰ γένῃ!

Κ' εὐθὺς πάλι τὸ σουλάτσο.

Μοῦ φαίνεταν πὼς ὁ τρελὸς ἦταν πολὺ κοντὰ, ἐκεῖ - δά, ἀπέξω σχεδὸν ἀπὸ τὸ μισανοικτὸ παράθυρο τῆς κάμαρ᾽ς μου. Καὶ τόσο ἀγριεύθηκα, ποῦ σηκώθηκα μὲ τὸ νυκτικόν, μπῆκα εἰς τὴν κάμαρα τῆς μητέρας μου καὶ τὴν ἐξύπνισα:

— Μητέρα, ἄκου!..

— Τί εἶνε; μὲ ρώτησε, τρομαγμένη ἀπὸ τὸν ὕπνο.

— Ὁ μουρλο - Μάγκαλος! τὸν ἀκοῦς;...

Ἐστάθηκε λίγο, ἀφογκράστηκε, ἔκαμε τὸ σταυρό της μὲ γοργὸ μορφασμὸ οἴκτου, κ' ἔπειτα μοῦ εἶπε σὰ θυμωμένη:

— Ἐσὺ νὰ τὸν ἀκοῦς, ποῦ ἤθελες μαζί του καὶ κουθέντες! Πήγαινε τώρα νὰ κοιμηθῇς. Σιγά, μὴν ξυπνίσῃς τὰ παιδιά...

Ἐκλείσα τὸ παράθυρο, ξανάπεσα εἰς τὸ κρεββάτι, ἀλλὰ ποῦ νὰ κλείσω μάτι! Ὅσο ἄκουγα τὴ φωνὴ τοῦ τρελοῦ, ὅσο φανταζόμουν τὸ πρόσωπό του σκοτεινὸ κ' ἀγριεμένο μέσ' εἰς τὸ μαῦρο τρίχωμα, τὴ στάσι του τὴν ἐκστατικὴν, τὰ κινήματά του τὰ παράφορα, ἐνόμιζα πὼς ὦρα τὴν ὦρα θὰ πεταχθῇ ἔξω, θὰ περπατήσῃ εἰς κεραμῖδια καὶ θὰ τὸν ἰδῶ σὰ φάντασμα νὰ μοῦ γνέφῃ ἀπὸ τὸ παράθυρο...

Ἐπιτέλους ἐσώπασε, ἡσύχασε. Ἐρρόδιζεν ἡ αὐγὴ ὅταν ξανακοι-

μήθηκα. Προτύτερα όμως, χίλιες φορές υποσχέθηκα στον έαυτό μου πώς δέν θά του ξαναμιλούσα ποτέ. Είχ' αποφασίση εκείνη τή νύκτα, άν όχι νά τόν μισώ, τουλάχιστο... νά τόν φοβάμαι κ' έγώ εις τό εξής, όπως οι άλλοι. Άλλά συνέβηκε νά περάσουν πάλι πολλές ημέρες χωρίς νά τόν ιδώ 'στά μάτια μου και χωρίς νάκούσω τή φωνή του. Φαίνεται πώς ή μεγάλη έξαφι ειχεν άφίση τόν ελεύθερο φυλακισμένο... Ούτε πόλεμος ούτε τίποτα... Τά ξεχασα όλα και ξεθαρρεύτηκα. Κ' ένα δειλινό ποῦ τόν είδα πάλι από τό παράθυρο τής σοφίτας, τόν έχαιρέτησα και τόν ρώτησα τί κάνει.

— Τί νά κάμω! μου αποκρίθηκε μέ τήν πιό πικρή μελαγχολία. Νά, διψάω και δέν έχω νά πιῶ νερό.

Και μου άναποδογύρισε τό πήλινο κανάτι του, άδειανό.

Ήξευρα πώς ο άδελφός του τοῦ έστελνε καθεμέρα νά τρώη. Και τοῦ είπα :

— Τό παιδί ποῦ σοῦ φέρνει φαί, δέ σοῦ φέρνει και νερό ;

— Μοῦ φέρνει, μά τό φινίρω... Τέτοια κάψα... Τώρα πάλι δέν έχω στάλα. Και ποῦ νά εῦρω ;... "Οξω, βλέπεις, έγώ δέ βγαίνω...

— Γιατί ;

Στήν παιδική μου άφέλεια ο Κωσταντῆς καταδέχτηκε νάποκριθῇ :

— Γιατί έγώ εἶμαι ακόμα φυλακισμένος... Μπορεῖ οι άθρῶποι νά μάφισανε λεύτερο, μά δέ μάφισε ακόμα κι' Έκεῖνος ποῦνε ψηλά!

Και σήκωσε τό κεφάλι του, όμοιο μέ τό κομμένο ποῦδλεπα εἰς τήν Έκκλησίαν, κατὰ τόν οὔρανό...

Ὁ λόγος του και τό κίνημά του μοῦκαμαν άνατριχίλα, τό θυμοῦμαι καλά· μά δέν γῦρα νά τοῦ άπαντήσω λέξι. Τί μπορούσε νά 'πῇ 'ς αὐτά ένα παιδί ; Και ξαναγύρισα εἰς τό νερό.

— Γιατί, τόν ρώτησα, δέν γυρεύεις ὑπό καμμιά γειτόνισσα ;

— Οῦ! ἔκαμε μέ περιφρονητικό μορφασμό· δέν εἶνε προκοπή από δαῦτες!

Έκατάλαθα καλά τί ἤθελε νά 'πῇ... Και τόν φαντάσθηκα πιά 'ς ὅλη του τή μοναξιά και τήν ἐγκατάλειψι, αποκλεισμένο και άπλησίαστο, σάν τό λεπρό, σάν τόν πανουκλιασμένο... Κ' ἐδιψούσε... Πώς τῷλεγαν τά χλωμά και βρεγμένα χεῖλη του πώς διψᾷ!.. Και μέ τέτοια « κάψα »!.. Τότε μοῦ ἤλθεν ή γενναία ὁρμή. Και τοῦ φώναξα :

— Στάσου! θά σοῦ φέρω έγώ νερό!

Ρωβόλησα τίς δυό σκάλες, ὤρμησα εἰς τό μαγειρεῖο, ἄρπαξ' από τό πιθάρι ένα τενεκέ νερό και σέ μιᾷ στιγμῇ, πρίν μέ ιδῇ και μέ κρατήσῃ κανεῖς, βρέθηκα εἰς τό δρόμο. Τρέχοντας ὅσο ποῦ νά μή χύνεται τό νερό μου, ἔστρηψα τό καντοῦνι τοῦ Μάγκαλου.

— Ποῦ τό πᾶς ; μέ ρώτησεν από τό παράθυρό της μέ κάποια ἐκπληξί ή κυρά - Μανταλένα, ή πρώτη μου δασκάλα.

— Στοῦ Μάγκαλου, τής αποκρίθηκα περνώντας, μοῦ γύρεψε νερό.

Τό ἄκουσε από κάτω μιᾷ ἔμμορφη κοπέλλα, ποῦ καθόταν 'ς ένα χαμόσπιτο, δίπλα εἰς τό μαγκαλέϊκο, μ' ἐκύτταξε παράξενα μέ τά μαῦρα της μάτια και μοῦ ψιθύρισε :

— Θά σέ πνίξῃ!..

Περνώντας, τῆς ἔγνεψα ὅτι ὄχι, δὲν ἦταν φόβος. Ἀπὸ μέσα μου ὁμῶς φοβήθηκα. Καὶ σχεδὸν τὸ μετάνοιωσα... Ἄν τὴν ὥρα ποῦ θάπλωνε τὰ χέρια του νὰ πάρῃ τὸν τενεκὲ, μ' ἄρπαξε ἀπὸ τὸ λαιμό;

Ἦταν ὁμῶς ἀργὰ πιά, γιὰ νὰ γυρίσω πίσω. Ἦτρεπόμουν κ' ἐκεῖνα τὰ μαῦρα μάτια τῆς περιπαίχτρας... Ἄς γίνῃ, εἶπα, ὅ,τι γίνῃ. Καὶ μ' ἓνα καρδιοκτύπι, ποῦ τὸ θυμοῦμαι τώρα μὲ ἴδονή, σὰν κάθε καρδιοκτύπι κινδύνου, μπῆκα στὴν πόρτα κι' ἄρχισα νὰνεβαίνω γρήγορα τὴ σκάλα.

Μόλις ἄκουσε τὰ βήματά μου, ὁ Μάγκαλος πετάχτηκε στὸ κεφαλόσκαλο. Κατέβηκεν ἓνα-δυὸ σκαλιά, ἔσκυψεν, ἄπλωσε τὸ χέρι, καὶ πελώριος καθὼς ἦταν, μπόρεσε νὰ μοῦ πάρῃ τὸν τενεκὲ ὅταν ἐγὼ ἤμουν ἀκόμη στὴ μέση τῆς σκάλας. Ἐκεῖ τὸν περιμένα λίγες στιγμές, σὰν σὲ ὄνειρο... Πῆγε μέσα, ἄδειασε τὸν τενεκὲ στὸ κανάτι του, ξαναγύρισε στὴ σκάλα καὶ μὲ τὸ ἴδιο κίνημα μοῦ τὸν ἔδωσε πίσω.

Τώρα ὁμῶς τὸ πρόσωπό του ἦταν φωτισμένο ἀπὸ ἓνα χαμόγελο. ὦ, ἐκεῖνο τὸ χαμόγελο!.. Μοῦ φάνηκε πῶς φώτιζε μαζὶ καὶ τὴ σκάλα, καὶ τὸ ἔρημο σκυθρωπὸ σπίτι ὅλο, καὶ τὰ μαῦρα μαλλιά του, καὶ τὴν ψυχὴ του ὡς μέσα βαθεῖα, καὶ τὴν ψυχὴ μου!..

— Σ' εὐχαριστῶ, μοῦ φώναξε.

— Τίποτα, ψιθύρισα.

Κι' ἔφυγα τρεχᾶτος, χαρούμενος καὶ ὑπερήφανος.

Ἡ ἔμμορφη κοπέλλα ἦταν στὴ θέσι τῆς. Περνώντας τῆς πέταξα τὸ λόγο:

— Μ' ἐπνίξε;

— Ναί, μοῦ ἀποκρίθηκε ἡ περιπαίχτρα, μὲ κάτι χαριτωμένα κουνήματα τοῦ κεφαλιοῦ· ἄς καθόσουν ἀκόμα λίγο!..

Ἀλήθεια, δὲν εἶχα καθήσῃ καὶ πολὺ... Ἀπὸ τὸ Μάγκαλο, ποῦ πρώτη φορὰ τὸν ἔβλεπ' ἀπὸ τόσο κοντά, δὲν ἐπρόφθασα νὰ ἰδῶ παρὰ τὸ χαμόγελό του καὶ τὰ χέρια του. Ὁ φόβος τοῦ λαιμοῦ μου, φαίνεται, μ' ἔκαμε νὰ τὰ προσέξω τόσο... Ἦταν γυμνά ὡς ἀπάνω ἀπ' τοὺς ἀγκῶνες, ἀδύνατα, ὠχρόλευκα, ἀνήλιαγα χέρια καὶ ἄτονα ἀπὸ καιρὸ... Κι' ἀπόρησα πολὺ, γιατί δὲν τὰ εἶδα κεντημένα μὲ γοργόνες, μὲ δικέφαλους ἀετοὺς καὶ μὲ κάμερ. Ἠξεύρα πῶς οἱ φυλακισμένοι ἔχουν αὐτὴ τὴν ἥρωϊκὴ συνήθεια κ' ἐπερίμενα πῶς κι' ὁ Μάγκαλος, ποῦ ἔκαμε δεκαπέντε χρόνια στὴ φυλακὴ, θὰ εἶχε τουλάχιστον ἀπὸ μιὰ γοργόνα σὲ κάθε χέρι, ὅπως τίς εἶχε ὁ Νάσος ὁ Ταβερνιάρης, ποῦ δὲν ἔμεινε φυλακισμένος οὔτε δεκαπέντε μῆνες.

Φαίνεται ὁμῶς, πῶς ὁ φονηᾶς τοῦ Καλλιγερου δὲν ἔζησε στὴ φυλακὴ ὅπως ζοῦν ἐκεῖ - μέσα οἱ περισσότεροί φονηάδες. Δὲν τὸ εἶχε πάρει ἀπάνω του γιὰ «φυλακισμένος». Ἀργότερα, ὅταν τοῦ πέρασε ἡ πρώτη σαστισμάρια τῆς ἐλευθερίας του ποῦ δὲν τὴν ἐπίστευε, ὅταν τὸν ἄφισαν τὰ φαντάσματα κι' οἱ βραχνάδες τῆς τύψεως, ποῦ

θά τὴν αἰστανόταν βαρειά, ὅταν ἔπαψε πιά νὰ ξεφωνίζῃ τὸ φοβερό του « Πόλεμος - θά γένῃ! », ὅταν εἰς τὴν ἐρημίᾳ του ἔγεινε πιὸ ἤρεμος καὶ πιὸ ἀνθρωπινός, — τὸν ἄκουγα καμμιὰ φορὰ νὰ σιγοτραγουδῇ. Τὸ τραγοῦδι του ἦταν ἀργό, σιγανό, μονότονο, κομματιασμένο, μὲ χάσματα, σὰν ἀπὸ ὄργανο ποῦ τοῦ λείπουν φωνές. Ἐπρόσεξα μιὰ μέρα εἰς τὰ λόγια. Δὲν ἔλεγε

Τῆς φυλακῆς τὰ σίδερα εἶνε γιὰ τοὺς λεβέντες

ἢ τίποτα τέτοιο. Ἐλεγεν ἓνα τροπάρι... Δὲν τραγουδοῦσε, ἔψελνε. Ὁ ἄνθρωπος τὸ εἶχε ρίξῃ εἰς τὴν «θεοτή». Τώρα - τώρα ἦταν βυθισμένος σὲ μιὰν ἔκστασι θρησκευτικῇ. Ἐδιάβαζε, καθὼς μοῦ εἶπεν ὁ ἴδιος, τὴν « Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία » καὶ τὸ Συναξαριστὴν. Καὶ μολονότι δὲν μοῦ τὸ εἶπε ὁ ἴδιος κι' αὐτό, ἤμουν βέβαιος πῶς κάθε πρωτὶ καὶ κάθε βράδυ ἔκανε ἀτελείωτες προσευχές, μὲ μετάνοιες καὶ μὲ δάκρυα. Παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ νὰ τὸν ἀφίσῃ κι' αὐτὸς ἐλεύθερο σὰν τοὺς ἀνθρώπους...

Τὸ παιδικὸ ἔνστικτο δὲ γελιέται ποτέ! Ὁ Κωσταντῆς ὁ Μάγκας ἦταν ὅπως μοῦ φάνηκε ἀπ' τὴν ἀρχή: Ἀμαρτωλὸς ποῦ μετανοοῦσε. Αὐτὸ τὸ ἐπίμονο κλεισίμὸ του εἰς τὸ σπῆτι, αὐτὴ ἡ θεληματικὴ παράτασι τῆς φυλακῆς του, ἡ ἀργία του ἀκόμα, δὲν ἦταν μόνο γιὰτ' εἶχε ξεσυνειθίσῃ τὸν κόσμον, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴ δουλειάν. Ἦταν γιὰτ' αἰσθανόταν ἀκόμα πολὺ βαρειά τὴν ψυχὴν του ἀπ' τὸ ἁμάρτημα κι' ἤθελε νὰ τὸ ἐξαγνίσῃ καὶ μὲ αὐτοτιμωρίαν. Ζοῦσε τώρα σὰν καλόγερος, σὰν ἀσκητῆς. Τὸ κεφάλι του ὅμως ἔμοιαζεν ὁλοένα λιγώτερον μὲ τὸ κεφάλι τοῦ Ἀϊ-Γιαννιοῦ, γιὰτ' ἄρχισε νὰ ψαλλιδίζει τὰ μαλλιά του καὶ τὰ γένεια του καὶ κάπου - κάπου νὰ τὰ χτενίζει... Σιγὰ σιγὰ, μὲ τὸν καιρὸ, γινόταν ἄνθρωπος.

Πέρασε ἔτσι ἓνας χρόνος. Ἡ γειτονεὶα συνειθίσε πιά τὸ λίμπερο κ' ἔπαψε νὰ πολυμιλᾷ γι' αὐτόν. Ἐπειτα οὔτε τὴν ἐνοχλοῦσε τώρα ὁ Κωσταντῆς οὔτε τὴν ἐφοδίζε. Καὶ τὸ ψάλισμὸς του ἀκόμα ἦταν τόσο σιγανός... Μποροῦσε νὰ ζήσῃ ἔτσι ὅλην τὴν ζωὴν, χωρὶς νὰ γνωσιαθῇ κανέναν. Κ' ἐγὼ νὰ τοῦ μιλῶ ἀπὸ τὴ σοφίτα χωρὶς νὰ μὲ μαλώνῃ ἢ μητέρα μου... Δὲν ἦταν ὅμως μὲ τὴν ἴδιαν γνώμην κι' ὁ Γιάννης, ὁ ἀδελφός του. Αὐτὸς ἔλεγε πῶς τὸ πρᾶγμα δὲν μποροῦσε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἔτσι κ' ἐπέβλεπε τὸν Κωσταντῆν νὰ πιάσῃ δουλειάν. Ἐπρεπε νὰ βγάξῃ τὸ φωμί του, ἔπρεπε νὰ ξεπληρώσῃ καὶ τὸ χρέος τοῦ ἀδελφοῦ του, ποῦ εἶχε γονατίσῃ ὁ φτωχοφαιδίτης, γιὰ νὰ τοῦ πληρώσῃ τὰ ἔξοδα τῆς φυλακῆς. Ἐπειτα τὸν εἶχε κηρύλα ξεσπιτώσει, τὸν εἶχεν ἀναγκάσει νὰ πληρώνῃ νοίκι. Ποῦ νὰ βαστάξῃ;

Ὁ Κωσταντῆς δὲν ἔδινε ἀκράσει.

— Μοῦ λένε νὰ δουλέψω, μοῦ εἶπε μιὰ μέρα ποῦ κουδεντιάσαμε. Μὰ εἰμαι ἐγὼν τώρα γιὰ δουλειάν, ἔτσι ὅπως μὲ καταντήσανε; Ἐπειτα τί δουλειάν νὰ πιάσω; Μακελλάρης σὰν πρῶτα;... Ὁχι, ὄχι, ποτέ!

Καὶ ὁ μορφασμός του μοῦ ἔδειξε πῶς τὸν ἀποτροπιάζε τώρα καὶ αὐτῶν τῶν ζώων ἢ σφαγῇ. Τόση εὐαισθησία! Φανερό πῶς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦταν ὁλωςδιόλου εἰς τὰ συγκαλὰ του...

Μιά 'μέρα όμως ή ψυχή του αναστατώθηκε παράξενα. Είχεν ἔλθῃ στὴ Ζάκυνθο ὁ Λομπάρδος ὑπουργός. Καμπάνες, κανόνια, μάσκουλα, ζητωκραυγές, ὅλη ἡ χώρα στὸ πόδι. Μιά μεγάλη διαδήλωσις ἐπέρασε ἀπὸ τὸν Ἄρμον κι' ὁ ἀλαλαγμός της ἐφθασε ζωηρός ὡς τὸ σπίτι τοῦ Μάγκαλου. Ἐκείνη τὴν ὥρα τὸν εἶδα ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς σοφίτας. Ἦταν κάτωχρος καὶ τὰ μαῦρά του μάτια λαμποκοποῦσαν ἀγριεμμένα. Ἡ ὄψις του μοῦ θύμισε τίς πρῶτες ἡμέρες ποῦ βγῆκε ἀπὸ τὴ φυλακή... Φοβήθηκα μήπως ξανατρελάθηκε γιὰ καλὰ.

— Τιμές καὶ δόξες Ἐκεῖνος, μοῦ εἶπε μὲ λύσσα· καὶ ἐγὼ ποῦ θυσιάστηκα γιὰ τὴν ἀγάπη του, τί καταλαβαίνω τώρα; τί;...

Ὅχι, δὲν ἀγαποῦσε πιά τὸ Λομπάρδο. Ἦταν μετανιωμένος καὶ γιὰ τὸν τυφλὸ του φανατισμό, ὅσο καὶ γιὰ τὸ ἐγκλημα ποῦ τὸν εἶχε σπρώξῃ νὰ κάμῃ. Ἐβλεπε τώρα πόσο εἶχε ἀδικήσει τὸν ἑαυτὸ του, μὲ τὸ νάφοσιωθῇ μὲ λατρεία ἓ ἕναν ἄνθρωπο, ποῦ δὲν εἶχε μαζί του τίποτα κοινό... νὰ τὸν κάμῃ Θεὸ του πιά καὶ γι' ἀγάπη του νὰ ξεχάσῃ τὸν Οὐράνιο καὶ τίς ἐντολές του... Ἄλλ' ἀπὸ τὴν ἄλλη 'μέρα, — κι' αὐτὸ δὲν πιστεύω νὰ ἦταν ἄσχετο μὲ τὸν κλονισμό ποῦ τοῦ ἔδωσε ἡ ἀποθέωσις ἐκείνη τοῦ Λομπάρδου, ποῦ ἦταν ἀκόμη τὸ εἶδωλο τοῦ λαοῦ, ἐνῶ αὐτὸς εἶχε καταντήσῃ τὸ περίεγλό του, — εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἄλλη 'μέρα ἀποφάσισε νὰ δουλέψῃ. Τότε βέβαια δὲμποροῦσα νὰ καταλάβω τὴν ἐξαφνικὴ αὐτὴ μεταβολή· τώρα ὅμως τὴν ἐξηγῶ στὴν ἐντέλεια, καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, τὴ μαρτυρικὴ, εἶνε ἐν' ἀπὸ τὰ συγκινητικώτερα σημεῖα.

**

Ἄλλὰ τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωσις μοῦ ἔκαμε αὐτὸ ποῦ, γιὰ νὰ τελειώσω, θὰ σὰς διηγηθῶ τώρα.

Ὁ Κωνσταντῆς ὁ Μάγκαλος ξανάγεινε μακελλάρης ἤ, γιὰ τὴν ἀκρίβεια, κρεοπώλης. Ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε ἀκόμα νὰ «χύνῃ αἷμα» μὲ τὸ χέρι του, ἔκραζε τὸν Κλαπάφτη, — ἕνα παιδί, γυρολόγο χασάπη, γείτονά του, — καὶ τοῦ ἔσφαζεν ἕνα - δυὸ ἄρνια τὴν ἡμέρα. Ἐπειτα τὰ σιγύριζε μονάχος του στὴν αὐλή, τὰ φόρτωνε στὸν ὄμο καὶ πῆγαινε νὰ τὰ πουλήσῃ ἀπέξω ἀπὸ ἕνα μικρὸ μπαρμπέρικο, λαϊκό, ἐπὶ τέλος τοῦ δρόμου ποῦ ἄρχιζεν ἀντίκρυ ἀπὸ τὸ σπίτι μας. Τὰ κάρφωνε σὲ διάφορα σουβλιὰ καὶ τσιγγέλια, — ὁ μπαρμπέρης τοῦ εἶχε παραχωρήσῃ μὲ νοῖκι τὴ μισή του πόρτα, — κ' ἐκεῖ πιά τὸν βλέπαμε νὰ κάθεται, περιμένοντας μουστερῆδες, προπάντων ἀπὸ τοὺς χωριάτες ποῦ σύχναζαν ἓ ἐκεῖνο τὸ μαγαζί. Τέλος πάντων, ἕνα - δυὸ ἄρνια τὴν ἡμέρα τὰ πουλοῦσε. Τὴν Κυριακὴ μάλιστα καὶ τέσσερα.

Ἄλλὰ τί συνέβη μιὰ 'μέρα; Ὁ Μάγκαλος εἶχεν ἀφίσχῃ ἐπὶ σπίτι του, δεμένο στὴν κάμαρά του, κοντὰ ἐπὶ πρὶνὸ παραθυράκι, ἕνα ἄρνι ζωντανό. Ὁ Κλαπάφτης θὰ τοῦ τὸ ἔσφαζε τὴν ἐπομένη. Τὸ ἄρνι, ἀφοῦ ἔφαγε ὅλο τὸ χόρτο, ποῦ ἦταν ἀκκουμπισμένο ἐπὶ παράθυρο, ἀνέβηκε ἐπὶ πεζοῦλι, — τὸ σχοινί του ἦταν ἀρκετὰ μακρὺ, — παραπάτησε, ἔπεσε πρὸς τὰ ἔξω καὶ κρεμάστηκε. Τὰ βελάσματα τῆς

ἀγωνίας του ἔφεραν στὸ παράθυρο τῆς σοφίτας τὴν ὑπηρετριά μας. Εἶδε τὴ συμφορὰ κ' ἔβγαλε τὶς φωνές :

— Τὸ ἄρνι τοῦ Μάγκαλου κρεμάστηκε! Θὰ πνιγῇ! *Α, τὸ καϊμένο!

Τὰκούσαμε ἀπὸ κάτω κ' ἐτρέξαμε, ἡ ἀδελφή μου κ' ἐγώ, εἰς τὸ παράθυρο τῆς σάλας ἀπ' ὅπου φαινόταν κατάντικρυ τὸ μπαρμπέ-
ρικο. Ὁ Μάγκαλος, καθισμένος εἰς τὴ θέσι του, ἐξεμύγιαζε ἡσυχὰ μὲ
τὸ χάρτινο ξεμυγιαστήρι τὰ κρέατά του. Ἦταν ὅμως κάμποσο μα-
κρὰ κ' ἐπειδὴ δύσκολα θάκουγε τὴ φωνή μας, τὸν προσκαλέσαμε
μὲ μεγάλα νεύματα. Μᾶς πρόσεξε ἐπιτέλους καὶ μὲ μεγάλη του
ἐκπληξι — τί νὰ τὸν θέλαμε; — σηκώθηκε κ' ἐξεκίνησε νὰ ἔλθῃ.
[Τώρα περπατοῦσε ἀνθρωπινώτερα· ὁ δρόμος δὲν ἦταν πιά στρω-
μένος μὲ ἀναμμένα κάρβουνα...] Καὶ ὅταν ἔφθασε πιά ὡς τὰ μέσα
τοῦ καντουνοῦ, μπορέσαμε νὰ τοῦ μιλήσουμε καὶ νὰ μᾶς ἀκούσῃ:

— Τρέχα!.. τὸ ἄρνι σου κρεμάστηκε ἀπὸ τὸ παραθυράκι...
Πνίγεται!..

— *Ὡ μεγάλη μου συμφορὰ! ἔκαμεν ὁ μακελλάρης.

Κι' ἄρχισε νὰ τρέχῃ πρὸς τὸ σπίτι του.

Κατέβηκα εἰς τὸν δρόμον καὶ τὸν ἀκολούθησα, περίεργος γιὰ τὴν
τύχην τοῦ ἀσπρόμαλλου ἄρνιου, τοῦ κρεμασμένου. Θὰ πρόφθανε
νὰ τὸ σώσῃ;...

Φθάσαμε σχεδὸν μαζί. Ἐκλείδωσε ὁ Κωνσταντῆς καὶ δρασκέλισε
τὴ σκάλα. Ἀπὸ πίσω του ἐγώ. Βελάσματα ὅμως δὲν ἀκούγονταν
τώρα... Κι' ὅταν ὁ Κωνσταντῆς μπόρεσε νὰ ρπάξῃ τὸ σχοινί, δὲν
ἐτράδῃξε μέσα παρὰ ἓνα πτώμα.

*Ἐκανε σὰν τρελός.

— Πάει!.. ἐψόφησε!.. *Ὡ συμφορὰ μου!.. Στάσου ὅμως!.. Ἀνα-
σαίνει ἀκόμα!.. Ἡ καρδιά του ζῇ!.. Μὲ τὸ τρίψιμο θὰ συνέρθῃ...
Νὰν τοῦ ἀνοίξω καὶ τὸ στόμα...

*Ἀλλὰ μὲ ὅλα τὰ τριψίματα, καὶ τὰ φυσήματα εἰς τὸ στόμα, καὶ τὰ
τραντάγματα, τὸ ἄρνι δὲν ἔδειχνε σημεῖα ζωῆς.

— Θὰ ψοφήσῃ καὶ θὰν τὸ χάσω! εἶπεν ἀπελπισμένος ὁ Κωσταν-
τῆς. Δύο τάλλαρα λέει!.. Τί νὰ κάμω; Τί νὰ κάμω;!

— Σφάξε το! τὸν ἐσυμβούλευσα.

— Ἀλήθεια!.. δὲν εἶνε ἄλλη σωτηρία!..

*Ἐτρέξε σαστισμένος ὡς τὴν πόρτα καὶ φώναξε δυνατὰ:

— Κλαπάφτη!.. μωρέ, Κλαπάφτη!

Τίποτα.

— Λεῖπει! ἀποκρίθηκε ἀπὸ δίπλα μιὰ γυναίκεια φωνή.

— Φτοῦ νὰ πάρῃ ὁ διάτανος τὸν ἄλλο!..

Ἐξανέδθηκε ἀπελπισμένος. Λίγο ἀκόμα καὶ τὰρνι ἦταν ψοφῆμι
γιὰ πέταμα. Τί νὰ κάμῃ;..

— Σφάξε το, τοῦ ξανάπα· τί περιμένεις;

— Ἐγώ;!.. *Α, Θέ μου! Θέ μου!..

Σήκωσε τὰ μάτια πρὸς τὸ γαλάζιον ποῦ φαινόταν ἀπὸ τὸ ἀνοικτὸ
παράθυρο, ἀπλωσε τὰ χέρια, ἀναστέναξε δυὸ - τρεῖς φορές κ' ἔπιασε
τὸ κεφάλι του.

Ἐπειτα τράδηξε τὸ μαχαίρι του καὶ γονάτισε ἀπὸ πάνου ἀπ' τὸ λιπόθυμο ἀρνί...

Ἐτελείωσε.

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνη ὁ Κωσταντῆς ὁ Μάγκαλος ἔσφαζε μονάχος τοῦ τάρνια ποῦ πουλοῦσε.

Ὁ ἄνθρωπος εἶχεν ἔλθῃ στὰ συγκαλὰ του.

Ἀθήναι, 28 Ἀπριλίου 1911

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

ΘΠΟΥ σταθῶ, ὅπου γυρίσω,
στὸν κόσμον ἢ στήν ἐρημίαν,
παντοῦ καὶ πάντα θ' ἀντικρύσω
τὴν ἰδική σου ζωγραφίαν.

Βλέπω τὰ μαῦρα τὰ μαλλιά σου
μέσ' στὸ σκοτάδι τὸ βαθύ,
βλέπω τὴ φλογερὴ ματιά σου
στοῦ ἡλίου τὴ φεγγοβολή.

Τὰ στήθια σου τὰ χιονισμένα
στήν ἀνθισμένη ἔμυδαλιά·
στὰ ῥόδα τὰ μισανοιγμένα
τὰ χεῖλη σου τὰ δροσερά.

Βρίσκω τὴν ἄδολη πνοή σου
εἰς τὸ θυμάρι τοῦ βουνοῦ·
ἀκούω τὴ γλυκειὰ φωνή σου
εἰς τὸ τραγοῦδι τ' ἀηδονιοῦ.

Ἀχ! καὶ στοῦ τάφου της τὸ χῶμα
ἢ πονεμένη μου ψυχὴ
θὰ ὄνειρεύεται ἀκόμα
τὴν ὄψιν σου τὴν τρυφερή.

† ΙΩ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

(Jean Moreas)